

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 4 2 7 0 1 1 2

JESENSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Četrtek, 28. avgust 2014 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.
Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

Navodilo:

Pazljivo preberite navodilo in vprašanja v vseh nalogah.
Ne izpuščajte ničesar.

Izpitna pola ima šest krajših besedilnih nalog.
Odgovoriti morate na **vseh šest**, in sicer kratko, jedrnato in natančno.
Za vsako nalogo lahko dobite skupaj največ 10 točk.

1. naloga: Premica cene

Premik v materialnem standardu ni odpravil ekonomskega problema, zato je nujno, da ravnamo gospodarno, če želimo čim bolj zadovoljiti svoje potrebe.

1.1. Opredelite premico cene.

(2 točki)

1.2. Opredelite optimalno košarico nakupa.

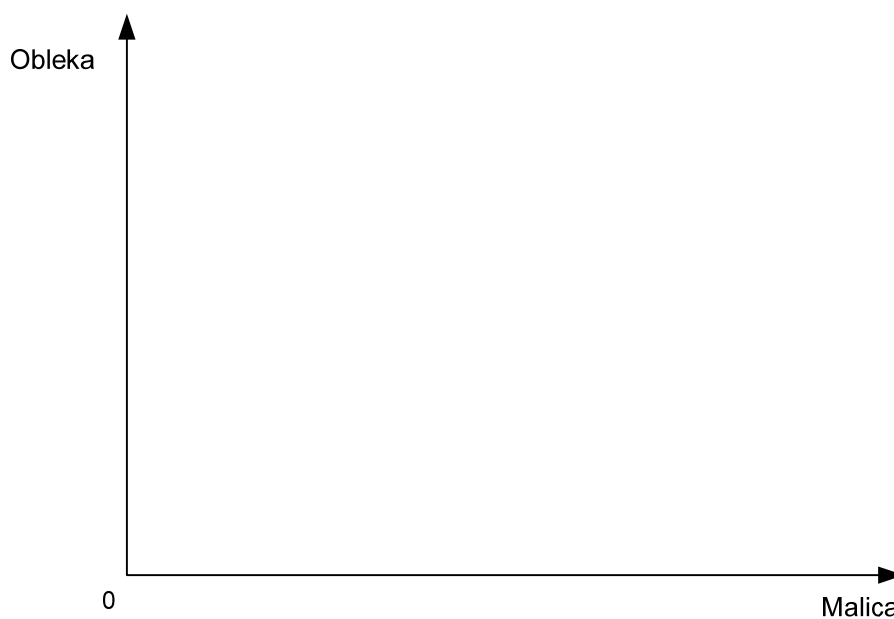
(1 točka)

1.3. Neža prejme od staršev vsak mesec 100 denarnih enot žepnine. Porabi jo za nakup malice in oblačil. Cena malice je 5 denarnih enot, cena oblačil pa 20 denarnih enot. V preglednico vpišite možne kombinacije nakupa oblačil in malic, ki jih ima Neža:

Kombinacija	A	B	C	D	E	F
Obleka	0					
Malica						

(1)

– V diagram vrišite Nežine potrošne možnosti.

(1)

- Dopolnite odgovore.

Ker ima Neža na razpolago omejen dohodek, mora za povečani nakup hrane žrtvovati nekaj obleke.

To žrtvovano količino obleke za povečani nakup hrane imenujemo

_____ . (1)

V Nežinem primeru znaša žrtvovana količina obleke za nakup tretje enote malice

_____ oblačil. (1)
(4 točke)

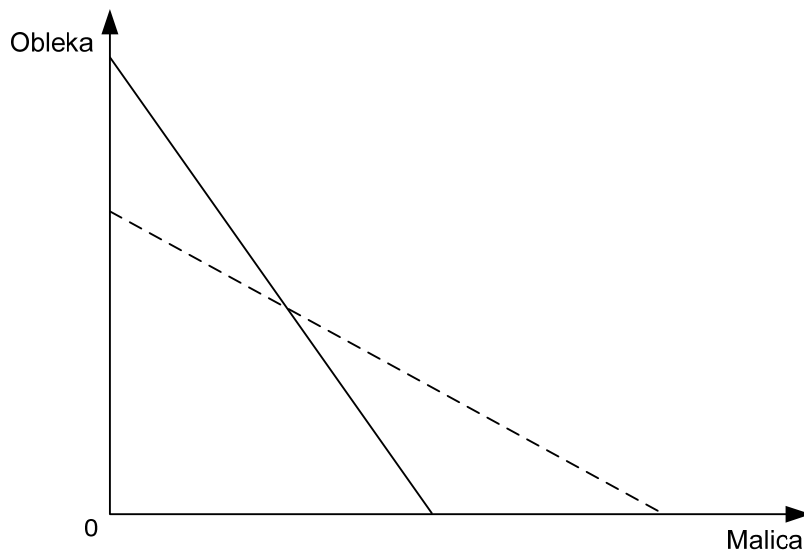
- 1.4. V diagramu pod vprašanjem 1.3. s črtkano črto vrišite spremembo, ki bi jo povzročila podražitev malice za 5 denarnih enot.

(1 točka)

- 1.5. Neža se je odločila, da bo popoldne obiskovala različne krožke, zato so se ji povečale potrebe po hrani. Pojasnite, ali to vpliva na njene potrošne možnosti.

(1 točka)

- 1.6. V spodnji sliki je s črtkano črto prikazana sprememba Nežinih potrošnih možnosti. Navedite vzroke.

(1 točka)

2. naloga: Stroški

Proizvodnja je materialno preoblikovanje naravnih in drugih proizvedenih predmetov v dobrine, s katerimi zadovoljujemo potrebe. Za to potrebujemo proizvodne dejavnike, ki jih kupujemo na trgih in za katere moramo plačati.

- 2.1. Navedite stroške, ki so odvisni od obsega proizvodnje, in stroške, ki niso odvisni od obsega proizvodnje, ter za vsako vrsto stroškov zapišite vsaj en primer.

(2 točki)

- 2.2. Opredelite mejne stroške.

(1 točka)

- 2.3. Preglednica prikazuje stroške za določen obseg proizvodnje (Q).

Količina (Q)	Stalni stroški (FC) v EUR	Celotni stroški (TC) v EUR	Spremenljivi stroški (VC) v EUR	Mejni stroški (MC) v EUR	Povprečni stroški (AC) v EUR
0	200	200			
1	200	250			
2	200	290			
3	200	351			
4	200	440			
5	200	570			

- Izračunajte in v preglednico vpišite spremenljive stroške (VC), mejne stroške (MC) in povprečne stroške (AC).

(3)

- Opredelite pojav diseconomije obsega in iz podatkov v preglednici ugotovite, pri katerem obsegu proizvodnje se pojavi.

(2)
(5 točk)

- 2.4. Iz podatkov v preglednici izračunajte dobiček oz. izgubo pri določenem obsegu proizvodnje in dopolnite trditev.

Količina (Q)	Celotni stroški (TC) v EUR	Celotni prihodek (TR) v EUR	Dobiček (+) / izguba (-) v EUR
0	200	0	
1	250	200	
2	290	400	
3	351	600	
4	440	800	
5	570	1000	

(1)

Cena izdelka je _____ evrov.

(1)
(2 točki)

3. naloga: Tržno ravnotežje

Sodobna gospodarstva skušajo v kar največji meri zadovoljiti potrebe prebivalstva tako, da s pomočjo tržnega mehanizma usklajujejo želje in potrebe ljudi s proizvodnimi možnostmi.

3.1. Opredelite pojem tržnega ravnotežja.

(1 točka)

3.2. Navedite težnje, s katerimi pridejo na trg povpraševalci in ponudniki.

(1 točka)

3.3. Cena določenega blaga je višja od ravnotežne cene. Opišite, kako se bo na tem trgu oblikovalo tržno ravnotežje.

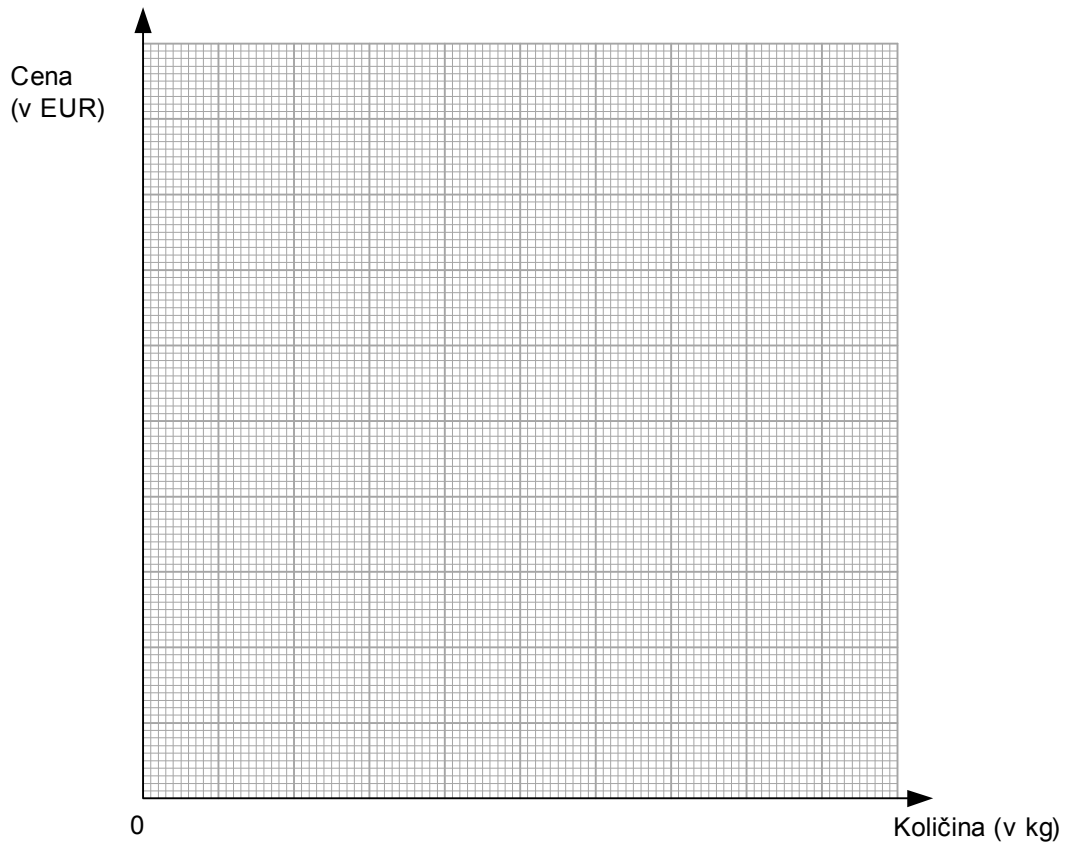
(2 točki)

3.4. V preglednici so podatki o tržni ponudbi in povpraševanju na trgu jabolk.

Cena (v EUR/kg)	Tržno povpraševanje (v kilogramih)	Tržna ponudba (v kilogramih)
1,40	100	400
1,20	160	330
1,00	270	270
0,80	400	220
0,60	620	176

- Vrišite ponudbo in povpraševanje na tem trgu.

(1)

- Dopolnite.

Ravnotežna cena je _____ EUR.

Ravnotežna količina je _____ kg.

(1)
(2 točki)

- 3.5. V grafu vprašanja 3.4. ustrezno označite presežno povpraševanje pri ceni 0,80 EUR za kilogram in pojasnite, kakšno ravnanje tržnih subjektov povzroča.

(2 točki)

- 3.6. Zaradi nenadne toče se del letine jabolk uniči. Spremembo vrišite s črtkano črto v graf vprašanja 3.4. in pojasnite, kako to vpliva na tržno ravnotežje.

(2 točki)

4. naloga: Mezda

Podjetnik Janez Novak je lastnik manjšega podjetja, ki zaposluje 4 delavce in jim izplačuje mezde.

4.1. Mezda je gospodarsko pomembna z dveh vidikov. Pojasnite oba.

(2 točki)

4.2. Navedite dva načina odmere mezd v podjetjih in opišite njune značilnosti.

(2 točki)

4.3. Povprečna nominalna mezda delavca, ki je zaposlen pri Janezu Novaku, je v letu 2009 znašala 1.000 EUR, leta 2010 pa 1.050 EUR.

Na dve decimalni mesti natančno izračunajte rast delavčeve realne mezde, če so se cene v tem obdobju povečale za 1,9 %.

Izračun:

Rezultat:

(2 točki)

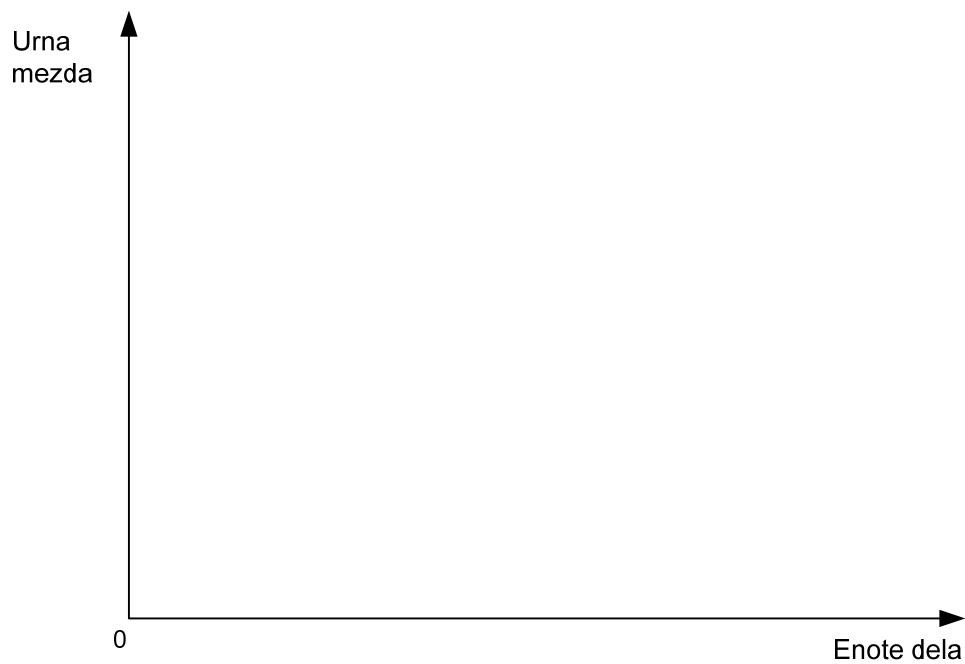

- 4.4. V spodnje pravokotnike vpišite, kateri so običajni elementi v sestavi zaslužkov delavcev v današnjem gospodarstvu.

--	--	--	--

(2 točki)

- 4.5. Za trg delovne sile je značilno, da ima ponudba delovne sile precej posebnosti. V graf vrišite krivuljo ponudbe delovne sile, ki je značilna za sodobno institucionalno okolje, in pojasnite vsaj en razlog za njeno značilno obliko.

(2 točki)

5. naloga: Delniška družba

Delniška družba je danes najbolj razvita organizacijska oblika velikih podjetij.

5.1. Dopolnite naslednje trditve v zvezi z delniško družbo.

Delniška družba je takšna institucionalna oblika združenja kapitala, v kateri delničarji na _____ sprejemajo glavne poslovne odločitve. Za delniško družbo velja, da tvegajo delničarji le v višini _____.

Delnica daje lastniku pravico do deleža v dobičku, ki ga imenujemo _____.

Če posluje delniška družba z izgubo, so tečaji delnic takšne družbe

(*podčrtajte pravilni odgovor*) **nizki / visoki**.

Delniška družba pridobiva dodatni kapital predvsem z razpisom in prodajo vrednostnih papirjev.

Obveznica je _____ vrednostni papir,

delnica pa je _____ vrednostni papir.

(3 točke)

5.2. Delničar, ki pridobi veliko delnic (15–40 % vseh delnic), ima velik vpliv na poslovne odločitve delniške družbe. Delež delnic, ki omogoča tako velik vpliv, imenujemo (*dopolnite*)

_____.

(1 točka)

5.3. Delniška družba Naša družba, d. d., ima 80 milijonov EUR kapitala, ki je razdeljen na 800.000 delnic. Družba je v preteklem letu dosegla prihodke v višini 210 milijonov EUR, pri čemer so njeni stroški znašali 204 milijone EUR. Delničarji družbe Naša družba, d. d., so polovico dobička namenili za razvoj družbe, tretjino celotnega dobička za izplačilo dividend, ostanek pa menedžmentu za nagrade.

Izračunajte donosnost poslovanja (profitno mero) družbe Naša družba, d. d.

Izračun:

Rezultat:

(2)

Dopolnite.

Naša družba, d. d., je izplačala dividende v višini _____ EUR, za nagrade menedžmentu pa je namenila _____ EUR.

(1)

Delničar delniške družbe Naša družba, d. d., ki je lastnik 25 delnic, je prejel dividende v znesku _____ EUR.

(1)
(4 točke)

5.4. Samostojni podjetnik Peter, ki se ukvarja z montažo klimatskih naprav, namerava svojo dejavnost razširiti. Navedite in pojasnite prednosti, ki jih ima delniška družba pred individualnim podjetjem, zaradi katerih bi se Peter odločil, da svoje podjetje preoblikuje v delniško družbo.

(2 točki)

6. naloga: Institucionalna struktura in fiskalna politika

Različne ekonomske politike se med seboj razlikujejo predvsem po sredstvih, ki jih uporabljajo nosilci te politike za doseganje zaželenih ciljev, ločujejo pa se tudi po nosilcih, ki jo vodijo in izvajajo.

6.1. Dopolnite trditve.

Osrednja institucija zakonodajne oblasti v Sloveniji je _____ oziroma državni zbor.

Poleg te institucije ima Slovenija še en organ zakonodajne oblasti – _____.

Osrednja institucija _____ oblasti, ki mora poskrbeti za uresničevanje zakonov in usmeritev, je vlada. Pomembna institucija, ki skrbi za nadzor nad porabo državnih sredstev, je _____.

(2 točki)

6.2. Fiskalna politika je sistem ukrepov, s katerimi država vpliva na javnofinančne prihodke in odhodke. Preglednica prikazuje javnofinančne prihodke in javnofinančne odhodke.

Dopolnite preglednico.

Javnofinančni prihodki	Javnofinančni odhodki
1.	1. Tekoči odhodki
2.	2.
3.	3. Investicijski odhodki
4. Prejete donacije iz domačih in tujih virov	4. Investicijski transferji
5. Transferni prihodki	

(2)

Pojasnite pomen tekočih prihodkov za financiranje javne porabe in ocenite njihov delež v javnofinančnih prihodkih Slovenije.

(1)
(3 točke)

6.3. Natančno pojasnite alokativno funkcijo fiskalne politike.

(2 točki)

6.4. Pojasnite, kaj prikazuje preglednica spodaj, ter navedite in pojasnite funkcijo fiskalne politike, ki jo z uporabo tega orodja izvaja država.

Če znaša neto letna davčna osnova v EUR		znaša dohodnina v EUR	
nad	do		
	7.634,40		16 %
7.634,40	15.268,77	1.221,50	+ 27 % nad 7.634,40
15.268,77		3.282,78	+ 41 % nad 15.268,77

(Vir: <http://www.durs.gov.si>. Pridobljeno: 22. 5. 2011.)

(3 točke)

Prazna stran